Siebzehnter Jahrgang. Jüdische Pester Zeitung. Erscheint 3-mal wöchentlich.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאט ערשיינט
דרייטאל וואכענטליך
(אנטאג, מיטוואך אונד פרייטאג
אונד קאסטעם
פיר אסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדן אסטר. ווע.
האלביעהריג 4 גולדן אסטר. ווע.
פיערטעליעהריג 2 גולדן אסטר. ווע.

פירום אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולד. — קר. א. ווע.
האלביעהריג 4 גולד. 50 קר. א. ווע.
פיערטעליעהריג 2 גולד. 25 קר. א. ווע.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומערירען.
אונד דער פרענומעראנדאס שריפטען
בעגינגס מיט דעם עסטאנגע דעס
ערסטען בלאטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
בודאפעסט,
ווייטצנער בולווער נומ' 29,
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראנדאס.
אנזעלדיג צו ריכטען בעלאנגט.

Nr. 74 זיעבצעהנטער יאהרגאנג בודאפעסט מאנטאג טו תמוז ה'תרמ"ה. Budapest 29. Juni 1885.

דיא נייען מאנגאטען.

דאס דריטע דער שטעגאנסדראגע איזט דיא 3 טאגען אים 30 נאוועמבער דייסער געוואהרדען, דיא ווערעראלע אנגעקוניפטע אפפיציעללע דער ע ר ג א נ ג ט ע ן אבגעהיוטשטעלטע דער איזט פאר געגעסטערן ערשיענען, איזט דיא ערשטע מאנגער האבען זיך מיט אינעם שלאג אין מאנגאטען אונד אין מיטטעלדער דער עסטען גע-זעטצגעבענדען מאמענט אינגארנס פערוואנדעלט. דיא צאהל זולבסט האט נאטירליך פאסט נאר קייגע בעדייטונג אנגעהבט דער טהאטזאכע, דאס דיא אונגאריש געזעטצגעבונג עסט פאר קורצעם מעהר אלס 500 אהרער מיטטעלדער אים אהרער מיטטע געשלאסען האט. וואס ביא דעזעם אלטע פאן האהרער אונד וויכטיגער בעדייטונג איזט, דאס איזט דיא גראסע טהאטזאכע, דאס אין דאס אונגאריש אבערהיר מאנגער אינגעעדען, דיא נעטס „האבזבארען" אונד איהר קייגע טרהאנאדע ווער, דיא זיך איהר נאר נעטס שטעגען מאגען אלס איהר אירע — פערדיענסטע.

ווענן דיא דעגעראנג מאלאמאן טיסאס וואר-דענד אערהיס עערגיאהרען בעשטאנדעס איהר נעטס אנדרעס אלס נור איהר דיזע טהאט אבע אללין הייזיגן מאנגען, זולבסט דאנן האטטע זיך דעזער בעדייטענדע שטאטסמאנן אינפערמאנג-לכע פערדיענסטע אים דעזעם לאנד ערוואהרבען אונד זיעם נאמען אינטער דעגען דער גראסטען „אהלטהאטער אינגארנס דיא אינטערבלייבען געווערדן.

אן דיא שיידעוואנד, וועלכע זיך בייזעגד אהרען דען „האבזבארגען" פאן דען אבריגען מענשענקינדערן אינגארנס טרענגטע, איזט אינע בדעטע געשלאגען, דאס מאלענס דיא ארבייט, דאס פערדיענסט איזט אפפען אונד פערלירן דער האהען גערעכט פערבונדען מיט דייסהייטערן גלייכגע-שטעלטע וואהרען, אונד ווענן דיא מאנגער, דיא איזט נעטס אנדרעס אלס איזט אירר פערדיענסט הוי-ווען קאנגען, הייטע נאך אין ווערד בעשיידענער אנגאהל אינס אבגעהיוט געלאנגען, זא איזט דיא ווייט ווייזענדע אנהרעגונג אינגערשטעלרלך אויפגעגעבען שטעהענדע פינסטערע מיטער דאך הייטבבארגען וואהרען, נאך אונד נאך ווייד דיא זיך נאגען אבבראהלען אונד אינס פינסטערע גלייכגעשטעלטע.

נעבען דען מיטגלידערן דעס מאגיארען הייזעס, נעבען דען הערצאגען אונד מאגנאטען ווייד דער מאגן דער וויסענשאפט, ווייד דער הונגע בונגספאללע פאטריאט, דער גראפאגיוסטיעללע דער פאבריקאנטן, דער קיסמאגן, דער קונסטלער דיענען פלאטען אינגעדעטען דער פעללהיטס אין אינער אטמלוגען הייטע געבארען, דער אבער דורך טא-לענט, פלייס אונד ארבייט דעם פאטריאנדע דיעזע-סטע גלייכסטע האט. נעבען דעם פרייסדומאס ווייד אויך דער יודע ווענען, דער דעם פאטריאנ-דע עהרע מאכט אונד פיר דאס וואהל דער נאציאן געארבייטעט אונד געפעסערט האט.

דער טאג אן וועלכען דיעזע מאגנער צום ער-סטען מאלע איהרען פלאטען אים אבערהייזע איינ-גערטען ווערדען, ווייד אין פעסטטאג דער דעמאנ-סטראציע אונד אללער וואהרען פייענד דער גליייכ-הייט אונד פרייהייט זיין, אונד דיעזען פעסטטאג פערדאנקט אינגארן אינצע אונד אללין זיינעם לעבענען גראסטען שטאאטסמאנגע. דעם מיניסטער-פראזידענטען קאלאמאן פאן טיסא.

דיא לייסטע דער ערגאנגטען עלבסט בייעטע וועגנג נייעם, נאכדעם ווייד שאן פאר וואכען אין דער לאנג וואהרען, דיא מיסטען נאמען דער אין דעם וועגג דער ערגע נינג אונס אבערהיר געלאנגענ-דען מיטגלידער צו פערפעסטלטען. ביא דיע-זער ערסטען ערגענגנג מוסטען פריילך נאר פיעלע אבגעגאנגען ווערדען, דיא זיך וואהרהאפט אונד גראסע פערדיענסטע ערוואהרבען האבען, וואהרענד אינגער אינינע בערוהיגטען ווערדען מוסטען, פאן דערען פערדיענסטען דיא ווערדע נור ווייד ווע-נג ווייס. דאס מאגנגע עראך ביא געלעגענהייט דיעזער ערסטען ערגענגנג נעטס אנדרעס מאמענט, אים לייפ דער נאכסטען 4 יאהרע שטעהט אבריגע-נגענס דיא ערגענגנג פאן וויטערע 20 מיטגלידע-דערן בעפאר. פאן דעגען דיא ערסטען 5 שאן אים אנגער דעם קיפשטען יאהרעס ערגאנגנ ווערדען, אונד דיא ווייד נעוויס מאנכע לייכטע אינגעפעללע אונד מאנכער פעהלער נוס נעמאכט ווערדען.

פאן דען 50 אבגעגעשאנען, דיא אין פאלגע דער דעפאם דעס אבערהייזעס אינפערהאלד דא-בען מיטגלידער צו זיין, ווי פיעל דורך דען פרעגענגנ ווייעלער צייטגענעסיס: אונד הערטעלענד, וואלענטען מיקא, שטעפאן מאלנאר, זיגס-מונד מיקא אונד ניקאלאוס פערצעל.

דיא וויסענשאפט איזט פערטרעטען דורך אינטערדיסציפלינאר פערסאנען אלעקסאנדער לוס-ניצקי, פערנער דורך דען פראפעסאר אם פאלטעכניקום אונד פרופעסאר אונד דורך דען אינגאנגט דר' אינגאטען הירשלער, (ביא דיעזעם לעצטערען וואר דאס מאנגעגענדע מאמענט, דאס ער ווייד איזט) דיא לעטערארטאר איזט פערטרעטען דורך דיא אינטערדיסציפלינאר פרעפעסאר אונד אינגאנגט דר' אינגאטען הירשלער, דיא פרופעסאר אם פאלטעכנו

געבידע האט אייך דיא בעלאבונג זיינער מאיעס-טאט זיך צוצוגאנגן, בייא איינעם רוזנגאנג דעם קאנינס.

צו עריוואהנען איזט נאך איינע פאבריק אין אבערדאבלינג בייא ווין, דיא הערר אלעקסאנדער ענגעל פערזאנליך לייטעט.

ווי האבען אונס מיט דיעזער פירמא עטוואס אנגעד בעשאפטיגט. ווייל דיא דעם פאטערלאנדע צום רוהמע אונד נוטצען, אונזערעם גלייכען צוזעהן געלייכט: אום זא מעהר אלס דיא הערען ענגעל ווארם פיהרענדע יודען וגד, יעדעם ווערק איינעם יידישען שרפשטעללערס אונטערשטוצען, אונד וויל אידר יואלהטאטיגקייטסזוג אין ווהר רעגער אונד טהאטיגער איזט.

דיא פינפקירכענער ציטונג בראכטע פאר צוויא יאהרען איינע פאן מעהרערען גייסטלעכען אונד אנסרכטערען געגיבענעט דאנקזאגונג אן דיא הערען ענגעל, דיא אלס גוטסבעזיטצער דאס פאטראנאטסרעכט אויסאיבען, אונד דיא וואהלגונג דער פאפארער זא וויא דיא שולען הערכיסטען לייטסען. אלס אין פאפארער דען שיצ דער פירמא פראגטע, וויא עס קאממט, דאס ער אלס יודע אין בעסערער פאטראנאטסהערר וויא, אלס דער פיהרערע קרייסטליכע בעוועגונג, אנטווארטעטע ער: „ווייל דער אלטערע ברודער איממער דיא יינגערע שווערסטער (רעליגיאן) בעשטצען מוס.“

ראטהזעל.*)

(רעבבינינסאיפגאבע)

דיא ערקונגעל האט 5400 מילען אים אומפאנגע. צוויא ריינדע נעהען פאן איינעם פונקט אוס: נאך פער, שיעדענע ריכטונגען לאנגע דיעזע אומפאנגינגע. דען „אקוואטאר“ אדער „גלייכער“ ענגעם, דער איינע ריינט נאך אסטען אונד לענגע מאנלך 5 מילען צוריקק, דער אנדערע ריינט נאך וועסטען אונד מאכט מאנלך 7 מילען. אין וויא פיעל מאנען ווערדען דיא בידען ריינדען צו זאמענקאמען?

דורך.

(מאת הבתולה מאלי קאפעלעס בפינצעדעלי נארבא.)

ראש דברים קדמתי.
לץ מעשיו מחצתי,
חכם תחולת דרכי,
ואז תדע תכליתי.

הלא שמו יוסף בן אלים,
הביאת בנו אותנו מחלים.

אויפלאזונג דעם ראטהזעלס אין נו׳ 70:

פאראדיגי, פארא. אראד, אדאר. פאאר. זידרע, סידרא, אראאר.

ריכטיג נעלאזט פאן דען הערען: מ. קרינזענער אין אסקרעקעדיאד. ישראל נראם — מישקאלץ, אברהם שפיטצער - פעפעשווארד, שמואל סגלעוויי — פאבאפלא, מ. פינק - אייזשטיין, ווייס זינפאנד — מאטעפאלקא, צבי דוב שערנבערגער - נ-באניא, מ. י. בערנער — אמאראיטצא מאר נערשטל — אונגוואר, אראן שלינגער — ליפפא-סענט-מיקלאש, ענגלאנדער שאמו — מארגא, ישראל ליב קלין — ארא, ס. שאפפער — באמאק, פרויא יאזעפינע האפפער — קעשקעמעט.

פתיון החידה בעלה 70:

שמואל בן אלהנה בן ירוחם.

ריכטיג נעלאזט פאן דען הערען: ישראל נראם — מישקאלץ, לאזינקאפף מאר״ן, שאפרן מיהאלי — יישטיג, מ. קרינזענער — אפפקעקעדיאד, שמואל סגלעוויי — פאבאפלא, מאיר נערשטל — אונגוואר, דוד בוכהאלטער — נ-קיגיש, מ. קלין — פ. נידאדא, מ. נאפפשלעיב — וואשאר, וויא פייזן — אונסאראק, ישראל אזר ווייגבערגער — אינגוואר, ס. שאפפער — באמאק, יעזיג הילפערן, יאקאב ליינער — בראד.

נאכטראגליך נעלאזט יאשהזעל צו נו׳ 67: פריי, לוין מאלי קאפפעלעס — פינגעהעלי-נארבא, הערר מאקס פירסט — ווייסענגן, נאדדשטיין אזאק — ביסקאד.

פרינגמעראציאנס-איינלאדונג.

ווי ערוזכען אונזערע געהרטען פרינגמעראנטען, דערענגמעראציאנס-מיטגלי אם 1-טען יולי צו עגדע נעהט (וואס נאנן דיזעליך אויף אידרע „אדרעסס-שליפע“ אנגעזיגט איזט), אידרע פרינגמעראציאן גיטיגנסט צו ערגיזערן, דאמיט דיא ווייטערע אנזעהונג דער בלאטטער קיינע שוואיגונג אזלידע.

אונד בוסטען ווי דיא אדרעסס דייטליך וויא פאלגט אנזעגבען:

יידישע פעסטער ציטונג

וואיטצנער בולווארד נומער 29,

Jüdische Pester Zeitung

Waitzner-Boulevard Nr. 29, Budapest

גיא איינרעטעגדע פראנומעראנטען ערהאלטען דען אנפאנג אונזערעס פאלליעטאנס „לעאה“ גראטיס צוגעזענדעט.

געשעפטסבעריכט.

געשריידע-געשעפט. ווייצען וואר געסטערן וועניג צו מארקטע געבראכט. דער פערקעהר וואר שוואך, 10000 מעצא, וואורדען פערקויפט —

ווייצען: שוויר. 100 מעטער 78,5 קילא (9,47½ גולד. — 200 מעטרעטע. 78. קילא 9.35 גולד. — 200 מעטער-צענטנער 77.7 קילא. 9,25 גולדען. — — 100 מעטער-צענטנער. 77. קילאגראם —9. גולדען.— 600 מעטער-צענטנער 74.5 קילאגראם 8.50 גולדען. — אנדערע ווארען 500 מעטרעטע 78,3 קילא 9,25 גולד. — נאדראנגאריישער 300 מעטרעטער 76,7 קילא 9,60 גולד. — (אללעס פר׳ 3 מאנאטע).

קוקורוץ 6,25—6,27 גיל.

האפער. 6,50—6,60 גולד.

טערמינע-געשעפט. ווייצען פר׳ הערבסט 8,49—8.51 גולד. האפער פר׳ הערבסט 6.17—6.19 גול. קוקורוץ פר׳ מיי-יאוניוס 6.17—6.19 גולד.

פעסטער שלאכטפיעה-מארקט.

בייא דעם אם 25-טען ד. מ. הייר אין פעסט אבגעהאלטע.

נעגן וואכענמארקטע וואורדען 1856 שטיק נראס- אונד קליין-ווייה צו מארקטע געבראכט. הערזאן וואורדען פערקויפט: 43 שטיק שטייער פון 90 ביז 160 גולדען.— 857 אכסען דאס מאאר פון 160—390 גול׳ 500 קוהע, דאס מאאר פון 150—260 גולד׳ 117 מעלב-קוהע דאס שטיק פון 100—190 גול׳ 208 שטיק בייפעל, דאס מאאר פון 120—230 גול. 580 שטיק קעלבער דאס שטיק פון 5—25 גול, 928 שטיק שטייפ דאס מאאר פון 10—19. גול. פייזיג פר׳ 100 קילא: אכסען-פלייש 52—55 גולדען. קוה-פלייש —49. —52 גולד. קאלב-פלייש 60—65 גולד. אונד בייפעל-פלייש 44.—50. גולד.

ראסטאציעזוגוג פאם 24-טען יוני 1885.

העדמאנגשטאדט	63	40	77	44	36	
פראג	53	3	85	71	70	
לעמבערג	56	24	27	29	18	

פעראנטווארטליכער רעדאקטאר: מאקס סאבאלטשי.

בעשטע גאסטהויז אונד קוראטיוו.

אים אנלאס דער פאן מיינען געעהרטען גאסטען אנגעשטאנדענלעטער איינגעשעראנגען צו פרעדענהיס בעעהרע אך מיך הייעמיט דיא דאס לייכסטע אנצייגע צו מאכען דאס איך געבעסט מיינעם אוטוראראסען גאסטהויז אונד ערלבוואה-רענגעשעפט איינגער פאבריקאט.

איך מעהרעע קלייגערע אונד גראסערע ציממער צו מאסיגען פרייזען מיט בעסטער גא-מדשעם, אדרענגטלעער בעדיענונג, שאן מאבל-עד אונד יעדעם מיט סעפעראטעם איינגאנגע, פיר גאסטע צום קוראטיוו אינגעריכטעט האבע וואבייא אויך מיט זעהר גוטער לאגע פיינען געטראנקען דיענען מאגן.— איינען גענעהמען ביטפריד עריוואר-טעט דאבאכטיגונגספאלל פיבל קלייגע.

בודאפעסט, לייזאנגאסע 5.

שוהשטיק מוסיק אנגעלאנגט אוטוראראטע גע-מיינדען יעלבע זיך וואהרעד דיא סאמען דער שאפשיזהיט, מיט דיעזר ווייזלונג בעפאסטען ווארדען, מאגנען זיך אן אבגער אדרעסע ווענדען.

קונדמאכונג.

אך עמפפעהלע מיין בשר ועלבוואהרען, סא-לאמי אונד וויששל-געשאפט. יעלבעם זיט צוויא יאהרען הערארטם תחת השגחת דרב אבוד דפר נ״י בעשטעהט דעם פ. ט. פיבריקום, אונדעם דאס געשאפט ווא בעפאר פערדאלטענסמאסע דען מאנגעל-קורז פיינווערדיג איזט. ווא אויך בריעג אך פיר גוטע קוואלטאט אונד פאלדיג בעדיענונג. — אבגעדרייט עמפפעהלע אך נאכמאלס נאטשען צו נעהמען, פאן דעם הכשר מדרב הגאון נ״י דפר. ווא איסטרעסיר מיין געשאפט בעגעגלד בשרית אויפ איסערסטע אנגעפפעהלען ווערד.

בודאפעסט.

IGNATZ WEINBERGER, Szatmár.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

ווייצען	פר׳ 100 קילאגראם	פר׳ הערבסט	פרוכט	קילאגראם	פר׳ 100 פר׳ הערבסט קילאגראם
נאדדיאונגארישער	74	8.35 — 8 45	קארן אלט	70—72	—.— —.—
„ „	75	8.50 — 8.55	נייעס פיטער	60	6,50— 7.30
„ „	76	8.60 — 8.65	„ מארק	62	—.— —.—
„	77	8,70 — 8.75	האפער	41	6.80— 7.40
„ „	78	8.80 — 8.85	קוקורוץ באנאטער נייי	75	6.30 — 6.25
„ „	79	8.90 — 8,95	דרעטא אנדרעיע	73	6,25 — 6,20
„ „	80	—.— —.—	הייזיג	—.—	—.— —.—
פעסטער-מארקט					
ווייצען		8,51			
„		—.—	פרוה-יאהר		—.—
„		—.—	יולי-אויגוס		6.19
קוקורוץ		6.19			
נייעסטע		—.—			
האפער		—.—	פרוה-יאהר		—.—
„		6.19	הערבסט		
רעפס		—.—	אינו-סעפ.		—.—

		s.	kr.
		17	80
	נוסמער 0	17	20
דער זאק	„ 1	16	60
צו 100	„ 2	15	80
קילאגראם	„ 3	14	50
	„ 4	13	70
מיט זאק	„ 5	13	—
פריי באהן	„ 6	12	—
	„ 7	11	—
	„ 8	10	—
	„ 8½	28	75
שפיריטוס אדער מעסאדע פרעסהעפע		27	25
„ נייע	„ קארטאפעל		

מיין-טאבעללע פאם 25. יוני

	s.	kr.
גלדקורז		
וויענער-אייג	100	
וויאנער	5	85
עסטער.אונגארישע 8 גולדען שאר.		
שטיק	9	84
דייטשע ריישסבאנקנאטען	60	95
20 מארק-שטיק	12	19
אנגלישע נאטען	1	25
לאזע.		
1854-ער לאז 4-טער-ציעונג, שאנאנ.לאז	128	—
1860-ער „ „	130	50
רעטענע „ „	141	—
1864-ער לאז צו 100 גולדען	167	50
רעטענע „ 50 „	166	50
אונגארישע פרעמיען-לאז צו 100 גולד.	117	50
פרייבאפאר-לאז	120	—
קאמע רעגולירונג	43	—
פרידענס-לאז	20	—
קרעדיט-לאז	175	75
קלאר-לאז	42	90
לאז-באסשפיל.אפאריס-לאז	114	—
אונגארישע לאז	19	20
קלענענשטיין-לאז צו 10 גולדען	19	—
קלאוזיל-לאז 20 „	18	25
אלגעמיין-לאז 40 „	42	50
מארגו-לאז 40 „	39	75
וויאלא-לאז 10 „	17	75
מאלם-לאז 20 „	54	—
מאלגענגרד-לאז 20 „	23	50
סט.-לענגאאס לאז 40 „	48	—

	s.	kr.
אקציען		
סטאטיסטיק לאז צו 20 גולדען	24	—
פרייבאנער לאז 100 „	131	—
רענטע 50 „	68	—
טערעזיענ-לאז 20 „	29	—
אלגעמיינע 40 „	37	25
מיינינגער 20 „	124	—
אקציען פרעמיען-לאז	—	—
פרייבורג פרעמיען-אנלעהן	53	50
ייענטר-פאנדס.		
אונגארישע אלגעמיינע 4%	59	45
רענטע „ 4%	—	—
אסטר. צי.-רענטע שטייער פריי	108	50
אונגארישע פאפיר-רענטע	92	95
אונגארישע גולדענע רענטע	102	50
שטעטיסטי פאנאפיר	102	—
רענטע-אנלעהן	101	25
נאדיאשע	101	75
נאדיאשע	106	50
קראנשע אין בראבאנט	102	—
אונגארישע אינדענאלע-אנלעהן	147	25
אינדענאלע-אנלעהן אנגלאנד	98	—
פאבריקאנטן דער אונגארישען פאנדס.		
קרעדיט צו 4% פרעמיען	101	75
דער אונגארישען פאבריקאנטן באנק צו		
5% פרעמיען	—	—
דער אונגארישען בלעדענשיינען באנק.		
קרעדיט-אנשטאלט צו 5% פרעמ.	102	75
דער ווענגאר-באנק	100	—
סט.-לענגאאס-באנק 5%	99	10

Eigenthümer Witwe Frau M. REIS. Verantwortlicher Redacteur MAX SZABOLCSI. Budapest, 1885. Druck von Sam. Markus, Grosse-Kronengasse Nr. 23.

מאָלוקאַ־אַמעריקאַנטען ריטשער פֿאַן פֿישער וואָרדע דאָס גלוק צו טהייל, דאָס דיא קראַפֿטיגעסטן פֿאַן אַלס אייגנען מיט אַהרעס בילדע געשמיקטען קינסטפֿאָלען טעללער גאַנדיג אַנצונעהמען גרעהטע. דאָס האָדע פֿאַאר מאַכטע דאַזולבסט מעהרערע אינקיפֿע אונד אינטערהעלט זיך מיט הערן פֿישער. דעסטען אַיסשטעללונג דיא ציערדע דער אינדוסטריעהאַלע בילדעס, אין לייטזוגלינגסטער וויזע, אַהרע האַהיטען בעזוכטען אויך דיא אַוס־שטעללונג דער דאָמאַנען אונזערער גלוביגענסגענאָסען וויילהעלם אונד אנטאָן פֿרישטאָדט, אַיבער וועלכע זיא אַזיך זעהר בייפֿאַלליג אַיסערטען, אין דער מונקאַטשער דומאַנענאַיסשטעללונג דעס גראַפֿען שאָנבאָרן זאַנטע דער קראַנקהייט שאָדע, דאָס גיכט צוזאַמענגעשטעלטע גראַפֿיגרינ־אַלס אַיסשטעללער ערשיענען זונד. ביא דער זיידענאינדוסטריעאַיסשטעללונג אין דער לאַנדווירטשאַפֿטליכען האַלע זאַנטע דיא קראַפֿיגעסען: וויא געגען מאַכטע איך שאָן קלייד־ער פֿאַן אונגאַרישער זיידע טראַגען, וועגן דיעזע אינדוסטריע ביי אונס שאָן נור זאַ וויט פֿאַרטגעשטען וואָרע! — אבערגרס מענגטע זיך דאָס האָדע פֿאַאר אינטער דיא שפֿאַציעראַנגער אַס אַיסשטעללונגספֿלאַטצע, ביא וועלכער געלעגענהייט דיא בלוהענדע שאָנע קראַפֿיגעסען וועדער האַלט אַיסריעף: עס איזט אין עגטערקלעגדער בעי צייבערנד שאָנער אַנבליקק! דאָס קראַפֿיגעסען פֿאַאר דאָס זיך אין בעגיסטערטען וואָרטען דעס לאָבעס אַיבער דאָס געזעהענע אַיסערטע, פֿעראַשפֿראַך אַס הערבסטע אַיגענס גיעדען בעזוכע דער אַיסשטעללונג מעהרערע טאָגע וויידמען צו וואָללען.

* (אַיין זיידענער מאַנטעל.) וויר האָבען שאָן זיידענע גראַפֿען (דיא פֿאַמיליע קאָמטאַנדאַ אין פֿאַרז אונד אלעקסאַנדריען אונד דיא אַלטאַזיגיס אין איטאַליען). צוזאַמענגעבראַכט, (דיא פֿאַמיליען ראַטשילד, טאָדעסקאַ, מאַנטיפֿיאָרטער, גאַלדשמיד, פֿאַפֿפֿער, שיא, וואָרמס אַ׳ז וו). איינע גאַנצע דיהע פֿאַן דעסטערן אונד אַנגסטיגען אַדעלען, נון איזט אויך דער פֿרעמדע יודענשטאַם אַיס אַ דער אַדער מאַרקגראַף (איטאַליעניש מאַרקעזע) געשאַפֿען וואָרדען. זיינע מאַיעסטאַט דאָנע אַיס בעריטע פֿאַן איטאַליע עראַהאַב נאַטליך אונזערען גלויבענסגענאָסען הערן אַהענען אונד אַנערקענען דיא אַדעלע אַיגענשאַפֿטען זיינעס פֿעלקס־ווילען אונד אַיס דער אַלגעמיינען בעזוכטע דאָס פֿאָלק־ווילען אַנגעשטעלט דער צוקונפֿט אונטערגעגען.

* (דורכגעפֿאַלענער אַנטיסעמיטען.) אין פֿאַלגע דעס ריטטערשטעס דעס יינסטגעוואָהלטען ריכטערס־אַמטס־אַבגעאָרדנעטען פֿאַנד פֿאַרעגעסטערן אין הונגערן, נאָכסט וויען דיא וואָהל צווישען דעס אַנטיסעמיטען וויטמאַנען אונד דעס אַלגעמיינען אַנשטרענגונגען דער ריעזיגסטען אַנשטרענגונגען דער אַנטיסעמיטען וויטמאַן אינטערלעגען אונד פֿישער צום ריכטער־אַמטס־אַבגעאָרדנעטען געוואָהלט וואָרדען.

* („צוקונפֿט".) אינטער דיעזעס טיטעל האָט זיך — וויא דער „וועגער איזט." בעריכטעט — אין דער אַסטערריכישען רעדעקציע אין פֿערין יידישער יונגער מאַנגער געבילדעט, דער זיך דיא זעבונג דעס יידישען בעוואַסטזיינס אונד פֿערבריטונג יידישער וויסענשאַפֿט אנשטרעבט. דיא בילדונג אַהנליכען פֿעראיינס טהוט וואָהליך אויך ביא אונס אַיסערהרענטליך נאָטה, אונד ווער מאַכטען אַיינען זאָלכען פֿריהינסט בעגינען מיט אונד אַללען אונס צו געבאָט שטעהענדען — ליידער בעשראַנקטען — מיטטעלן נערינע אונטערשטעצונג, אויך וועגן ער אין דער פֿראַוויינע ענטשעהען מאַכטע.

* (אַיין געמיטהליכעס פֿאַרלאַמענג.) אין גרייבעבלאַנד זונד דיא דעפּוטירטען פֿאַר אַללעס לעבענמאַנגער אונד בעטאַרבען דיא פֿאַליטיק נור זאַ געבענביא, ווייל דאָס איינעס מענשען אין געוויסעס אנזעהען גיכט. אים פֿאַרלאַמענגט וועגען דיא דעפּוטירטען, אַלס אַב דיא נור צופֿאַללינ אויף קורצען בעזוך הינגעקאָממען וואָרען. זיא טראָגען אים דעמענסזאַאַלע דען צוליגדער אויף דעם קאָפּפֿ דאָס שפֿאַצעיר־שטאָקכען אין דער האַנד. אונד שפּריכט איינמאַל איינער־דאָנן האָרען דיא אנדערען נור זעלטען צו. דיא טרינקען ליעבער לימאָנאַדע, וועלכע אַהנען אין איינעס הונטער דעס פֿראַדענטענזוטען ערריכטען בעפֿעס וויידד. וועגן עס גיכט צו הייס אויס, ווערד אויך אים דעמענסזאַאַל געזוכט. נור וועגן דער קאַנע אַנוועגנד אויס, דאַרף גיכט געריכט וועדען. אַיבערראַשענד פֿיר דען פֿרעמדען אויס עס. מיטטען אונטער דען דעפּוטירטען פֿיעלע דאָמען זיטצען צו זעהען. דיא נאָך אַללען זיטצען הין לאַכלן, קאָקעטירען אונד פֿלירעדען. פֿיעלע דעפּוטירטע קאָממען נעטרוק אָפֿט גאַר גיכט צור זיטצונג אונד אַבערלאַסען אַהרע פֿאַרטען דען האַמען אים אַהרען בעקאַנגנטען קריזען. דיעזע האַמען עראַנגען דאַדורך דאָס רעכט, אויף דען זיטצונג דער פֿעהלענדען דעפּוטירטען פֿאַטען צו נעהמען.

דיא אָפּעער דער קאַבאַלאַ.

היסטאָרישער ראָמאַן אויס דעם 17־טען יאָהרהונדערט.

(160־טע פֿאָרטזעטצונג.)

אַלזאָ שפּראַך אַדאָן מאַיר צו מיר אונד איך איבערלעגטע גיכט לאַנגע. זאָגדען זאַגטע דאָס וואַנעשטיק צו. דער מאַן נאָכ מיר נעגייא אַללע נאַטיגונג נאָכזייטענען, אונד איך דייטשע אַב. — עס איך נאָך לוכלען עריינטע, נאָהם איך איינע קליינע אַמוואַנדלונג מיט מיר פֿאָר. איך פֿערשטאַנדע מיר נאָטליך דיא קליידער אונד דאָס אונטהען דער אַרטענשען מאַנטע אויף דעם בעריגע קאָפּפֿעל, שרייבע מיר וועלכעס מעהרערע אַרטענשע אונד פֿרייטע צייטונגען. מיט דעלעם דאָנן. מיט איין פֿאַאר אַלטען ביכערן אַיסגעריסעטע, אויף אַיינעס מיטעל מיטען אַיינגעס אין לוכלען. אונד נאָהם אין אַיינעס מאַנטסקלאַפּפֿטער דאַזולבסט אַיינקעהר. דייא איך נעזייגטע אונד נעראַפֿפֿט. זיא נעשאָה עס: מיין ערשיינען מאַכטע נאָכעס אַיינדרוק. באַלד זאָה איך אויך, דאָס איזט דאָס קליינסטע באַנגען. פֿאַר פֿערראַשט פֿערגעליך נעזייגטען וואָר: דענן דיא מאַנטע וואָרען אין דען לעהר־דען אונד נעבריטען אויפֿעס גלויבענס אונד פֿאַרגעטליך דער אַרטענשען בריפֿטען דייטען אונד אַרטענשאַפֿטען אַלס איך, ערצייגטען מיר וועגען מיינער אַן דען טאָג געלעגטען גע־לעגענהייטען נאָכעס ערפֿאָרדכס אונד וואָרען שאַרף אויף מיינע בעזוכטונג. דיא אינגען קלאַפּפֿטער שפּרעכען זיך אַס דיא ערדע. מיר נאַכפֿאָלגר צו נעגען אונד דער דיא שרייע מיך באַלד מיר אַיינען הויליגען אויס. מאַן פֿינג שאָן אַן, מיר צוצומאַכען, דאָס איך וואַנדער אונד צייגען הינטען זאָללע.

איך דיעזע וייזע קאָם איך דענן אָהנע אַללעס אויפֿ־זעהען אונד אָהנע דאָס אַיינע אַיינצינע זעעלע מיינען צוזעק נעאָהנט האָבען, אין דאָס נאָנגנקלאַפּפֿטער, אין וועלכעס זיך מיריאָס בעפֿאַנד. דייא נאָנגען עפּפֿענגען מיך דייא אַ־נען מאַטטיראַנען. באַלד פֿיעל מיר אונטער דען נאָנגען אַיינע האָכסטע דייעגערד נעשטאַלט אויף; בייס באַרט מיינעס פֿאַ־פֿעס. דאָס שאָנסטע וויזע, דאָס מיין אַיינע ע ערבלוקקס! איך נאָכ דער שאָנען נאָנגע מיינען זענען אונד דייא אַלטען קלאַפּפֿטערפֿיזען ערצאַהלטען מיר אינאיפֿגעפֿאָרדעס, דייא מאַיאַ — זאָ הייעס דאָס מאָרגען, — דייא איין נעריבטעס אונד נעטוטפֿעס וועדענקונד. אַך לייעס מיר אויפֿרע נעשיכטע וויישלייפֿיג צרצאַהלען אונד נאָהם זאָגליך דאָפֿאָן נעלע־גענהייט, צו ראַגענדען, אָב וואָהל אַללע יידישען אַרזטהר־מער ביא אויפֿ עראַשען אונד פֿרינגסטען זיען, אָדער אָב פֿיעלעפֿער נוכ דער באַנע פֿייער זיינען פֿערשעפֿטען יזשען נאָך אין איינעס זינקעל אויפֿרעס הערצענס האָבען מאַכטע, אונד דער הוטעל מיך נעזאָגדט האָבע. דענעלבען אַיסבע־טייבען, אונד דייעגע זעעלע אַפֿ פֿערדרעבען צו דעפֿטען, איך אונטערלייעס נוכ מיינען פֿראַפֿטען אַיפֿער מיט פֿרכ־טעלכען דענען אַהנליכען אַנלייכע אַרט אַיפֿצושטיקקען אונד פֿערראַפֿפֿטע דייא יודען אַין־דען אונטערפֿטען נוכ דער האַל־לע. דייא נוטען נאָנגען ערשראָקען זוכר פֿאַר דעם נעראַנקען. עס קאָנגען אין מאַרע נאָך אין דעפֿטען יודענטהום שעקר־קען, אונד איך פֿערטערטע אויפֿרע שרעקען דורך דייא בעטערקונג, דאָס דורך דייעס רע טעען דאָס נאָנגע קלאַפּ־טער אין פֿערראַפֿטטס נעראַפֿטען קאָנגע. פֿאַפֿטס וועהר־מטשרע נאָפֿטען מיך נון אַללע נאָנגען, דער מאַריא דען טיי־פֿעל אַיפֿטשטיינען, אונד לייעסען מיר נאָנען פֿייע האַנד.

איך דייעס אַנדערע נאָנגע אַיפֿגעפֿאַנגען אַיפֿ־מיר אַיין אַיינע אַיינע אַיינע

איבער דען שאיאָ-וואמאשער פאלל

טהוילט מאן אונס הייטע איים מישקאָלץ מיט. דאס דער אין אונטערזוכונגסהאפט געצאגנע שעניעער יידישע ווירטהנאמענס עקקערט פרייגעלאסען וואורדע. נאכדעם דעסען פאללקאמטענע שולדלאזינקייט זיך הערונגעשטעללט האט. דאס אונטערזוכונג ווירד פארגעזעצט, אבער אין איינער גאנץ אנדערען ריכטונג. נאכדעם דער פערדאכט בעשטעהט, דאס דאס גאנצע וואכט מיט בערעכנונגגעמאכט וואורדע, איכר צוואר פאן גאנץ אנדערער, אלס פאן יידישער זייטע.

דיא קאָלאָניע „פסח תקוה".

דער גראָס-אבגיער פאן ענגלאנד, רעזיערענד דר' הערמאן אדלער דער פאר קורצעם איך זיינער ריקרייזע פאן יערזוכלעם איך איגזערע הויפטשטאדט בעריהרטע, וואָ ווער ווידערהאלט דיא עהרע האטטען, מיט איהם צו פערקעהרען, האט נאך זיינער אנקונפט אין לאנדאן דער דארט בעשטעהענדען אנקונפט צור אינטערשטיצונג דער איהרער הימאטה פערטרעבענען רוסשישן יודען איבער דיינען בעזוך אין דער קאלאניע „פסח תקוה" פאלגענדען בעריכט ערשטאטטעט:

„אם 26. אפריל קאם איך נאך דער קאָלאָניע. דיעזעלבע ליעגט דרייא ششונדען נארדאסטליך פאן יאפפא אונד בילדעט איינען טהייל דעם דארפעס עמלעבעם. דאס לאנד איזט פרוכטבאר אונד פיר דען אקקערבויא זעהר געאייגנעט, יעדאך ווירד דער באדען פאן איינעם זייכטען באך. אנדיאה גענאנגט, דורכפלאססען, איסעדדעם זונד צאהלרייכע וויפפע פארהאנדען, דערען איסטרינסטיגגען אים וואמער מאלאריא (פיעבערקראנקהייט) ערצייגען. אום דיא פיעבערגעפאהר צו פערמיידען, האבען דיא קאָלאָנישטען איהרע הייזער, וועלכע בזיהער נור איים האלצערנען שופפען בעשטעהען, אויף איינער אנהעהע געבויט אונד בעגיننען איכאליפטוסבוימע אין גראָסער צאהל צו פפלאנצען. איינצעלנע פאן דען אנזידלערן זונד זאגאר, אים נכט פאם פיעבער ערגריففען צו ווערדען, נאך איינער אנדערען, צוויא שטונדען ענטפערנטען גענעגנע פערצאגען. דאך איזט דער באדען דיעזער פיל-פלאנזע „מושב יהודית" גענאנגט, זאגדיג אונד ווענג צום אנבייא גאנגגעט, דאגעגען קאנן מאן זיך צום וואהרנען קוים איינען גזוינדערען פלאטץ ווינשען. וואהרענד נון פערשידענע הייזער ערבייט וואורדען, פערבאט דער נו-ווערגער פאן יעריואלעם, וויא בעגאנגט, דען ווייטערביא. דיא בעוואהנערשאפט דיעזער צווייא קאָלאָניען בעשטעהט איים 167 זעלען, פאן דענען 18 פאמיליען מיט 110 זעעלען רוססען זונד, וועלכע איהרע הימאטה וואהרענד דער יידענפערפאלגונגען פערלאססען האבען. אללע קאָלאָניסטען איינען זיך זעהר גוט פיר דען לאנדבייא אונד זונד איך זעהר פליסיג. נור צווייא פאן איהנען זונד זאָ גינסטיג זטוואהרט, דאס זיא אראבער צור ארבייט פערווענדען קאָנגען. מעהרערע ערגטען פאן ווייצען, גערסטע, סעזאם, לופינע, מאיס אז. ז. וו. זונד בעריטס איינגעהימזט, איך וויאסטרמלאָנען אונד קארטאָפפעלן ציעהען זיא. ווייצען ווירד צו בראָד פערבאקגען, גערסטע אלס פפערדעפוטער פערוווענדעט, סעזאם אונד קארטאָפפעלן נאך אייראָפא עקספאָרטירט. דיא הייזער האבען וויעניג מאָבעל, ווערדען אבער פאן דען פיהען זעהר זייבער געהאלטען. איך האבע נור איינען טהייל דער רוסישען קאָלאָניסטען געזעהען, ווייל איינע אנצאהל פאן איהנען, אבוואהל זיא פאן מיינער בעפאָרשטעהענדען אנקונפט אינטערעסירטעט וואָרען. ביז צור זינקענדענזאנבט בייא דער פעלדארבייט בליעב. מיינע פראגען ערגאבען, דאס דיא קאָלאָניסטען ניכט איינען אויגענבליק אן דעם געלינגען אהרעם ווערקעס צווייפעלן, דאס זיא אבער דרינגענד אום הילפע בישטען, אום הייזער אונד שטאללע, פפערדע, קוהע אונד שאפע קיפפען אונד דעבען אונד פרוכטבוים פפלאנצען צו קאָנגען. אללע דיעזע בעדרפנישסע ווירדען זיך נאך געגייער שאטצונג מיט 1500 פפונד שטערלינג (16-טוויזענד גולדען) בעשאפפען לאססען. עהע איך נון אונטערשטעט גנגען פערטהיילען, האבע איך מיך מיט דעם גו-ווערנער פאן יערוזאלעם, רעאיף פאשא, אין פערבינדונג געזעטצט, אום צו וויסען, אב ווייטערע שוויעריגקייטען וויעגען דער בעגטצונג דער הייזער אונד וויעגען גייבייטען ענטשטעהען ווירדען. איך האבע, וויא בעקאנגט. דיא צופרידענשטעללענדסטען צוזאגען נאך דיעזער ריכטונג ערהאלטען. אן „פסח-תקוה" איזט איינע קליינע סינאגאגע, אונד דיא קינדער ווערדען אים העבראאישען אונד רעליגיאן פאן הערדן פרומקין אונטערריכטעט, ווערכער פאן דען הערערען דר. הילדעהיימער אין בערלין אונד לאבמאנן אין האמבורג ערהאלטען ווירד. דער מיר מיטגעגעבענע בעטראג (דיא עריואהנטע לאָאָנער גזעזעלשאפט האט ווייגער דארגעבוירדען 5500 גולדען צור פערטהיילונג מיט-געגעבען) ענטשפריכט דעם בעדירפנים אין קיינער ווייזע, דאך האפפע איך, דאס דיא נאטהווענדיגע סוממע צור העבונג דער קאָלאָניע אוים פערשיעדענען קוויעללען צוזאמענגעקאָממען ווירד. געוויס ווירד דיא קאָלאָניע נאך מאנכע שוויעריגקייט צו איבערוווינדען האבען. איינע דער גראָסטען דיעזער שוויעריגקייטען בעשטעהט דארין, דאס דיא מיינטען קאָלאָניסטען האנדווערקער זונד, וועלכע פאם לאנדבייא וועניג פערשטעהען. אללערדינגס שטעהען דיא קינדיגען איהרען געפאהרטען מיט ראטה אונד טהאט נאך אללען ריכטונגען בייא."

גלייכצייטיג מיט דיעזער פערלייטבארונג מאממט איים ווארשייא דיא נאכריכט, דאס דער „מאנטעפיארע" פערארין נייערדינגס 30 טויזענד פראנגקס (14 טויזענד גולדען) דער קאָלאָניע „פסח תקוה" צוגעוויעזען האט. דאס פאן הערדען דר' אדלער אין לאָנדאָן בעשאנטע בעדירפנים פאן 15 טויזענד גולדען איזט אלזו אן דעמזעלבען טאגע, אין וואַרשייא פאסט גאנץ גערעכט וואָרדען, וואס געוויס אין זעלטען גלייכלייכעס צוזאממענטרעففען איזט. דער „מאנטעפיארע פערארין" דער שאן פיהער 10 טויזענד פראנגקס דער קאָלאָניע צוגעוויעזען האט, פערשפריכט גלייכצייטיג באלד איך נאך גראָסערע סוממען פאלגען צו לאססען. דיעזעס לעבהافטע אינטערעססע פיר דאס הייליגע לאנד געריכט אונד ווערען רוסישען אונד גלייבענס-גענאססען געוויסס צור האהען עהרע.

איין נייעס פאָלליעטאָן.

מיט ענדע דיעזעס מאָנאטעס געהט איך דיא זאָ בייففאלליג אויففגענאממענע ערצאהלונג „לעאה" צו ענדע, אונד איזט עס אינז געלונגען אייגע זעהר שאן געשריעבענע ערצאהלונג איים דעם אנففאנגע דיעזעס יאהרהונדערטס פיר אינזער בלאטט צו ערלאנגען, וועלכע דיא דאמאלינגען וטטען אונד עריינ יففע אינזערעס פאלקעס אין האכאינטערעסאנטען שילדערונגען דעם לעזער פאר אייגען בריינגען, זאָ קלאר אונד ייטליך. אלס אב דאס ערצאהלטע זיך פאר דען אייגען דעם לעזערס אבفففففف